

UVOD V SPECIALIZACIJO IZ DRUŽINSKE MEDICINE

Prof.dr. Igor Švab

Prim.izr.prof.dr. Marko Kolšek

CILJI PREDAVANJA

- Kdo smo
- Smisel našega obstoja
- Kako delati čudeže
- Kako doseči srečo

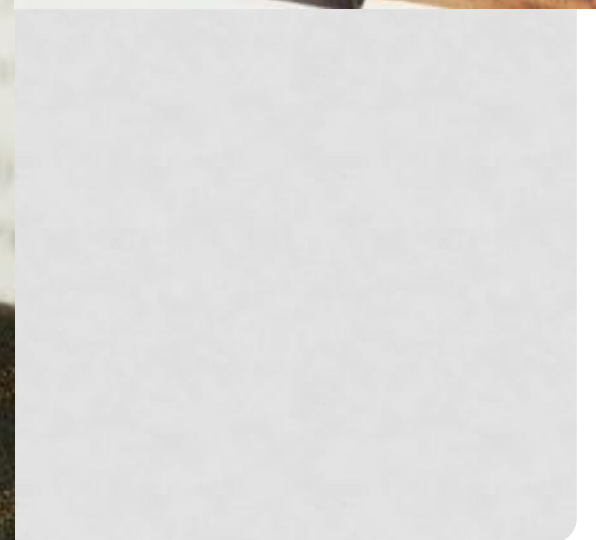
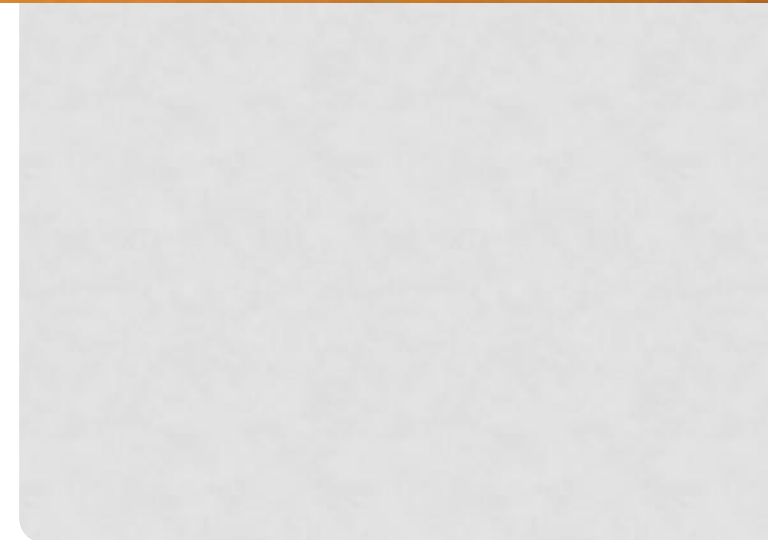
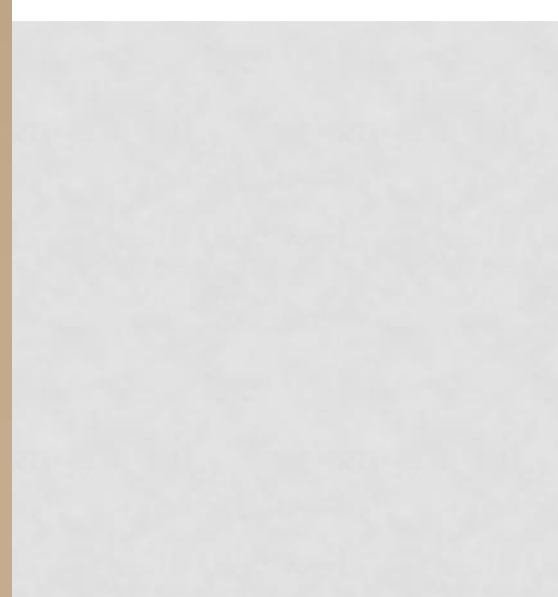
EKSISTENCIALNA VPRAŠANJA NEKE STROKE

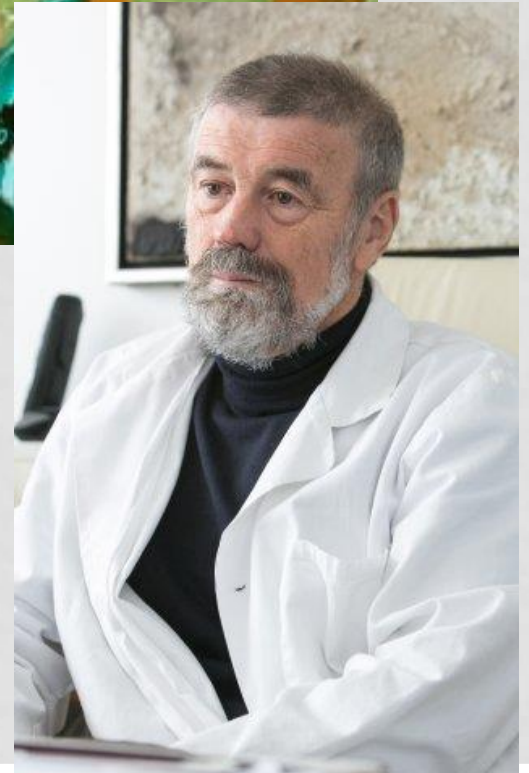
- Kakšno je naše mesto v znanosti in stroki?
- Kaj znamo mi bolje od drugih?
- Kaj znamo samo mi in nihče drug?
- Kako lahko pojasnimo našo edinstvenost?

KDO SMO?

(KAJ JE DRUŽINSKA MEDICINA)

4

BOŽIDAR VOLJČ, TONE KOŠIR, IGOR ŠVAB, FRANCE URLEP

**SPLOŠNA
MEDICINA**

NAČELA IN TEHNIKE

DRUŽINSKA MEDICINA

FAMILY MEDICINE

Milica Katić, Igor Švab and associates

MEDICINSKA
NAKLADA

KAJ JE DRUŽINSKA MEDICINA

MODELI V ZNANOSTI

- Teorija sistemov in biopsihosocialni model
- Analitičnost in biomedicinski model

DVA PRISTOPA V ZNANOSTI

ANALITIČNI
PRISTOP

SISTEMSKI
PRISTOP
ekologija

Kultura / Tradicija
Družba

Družina
Posameznik

organi
celice
molekule
atomi

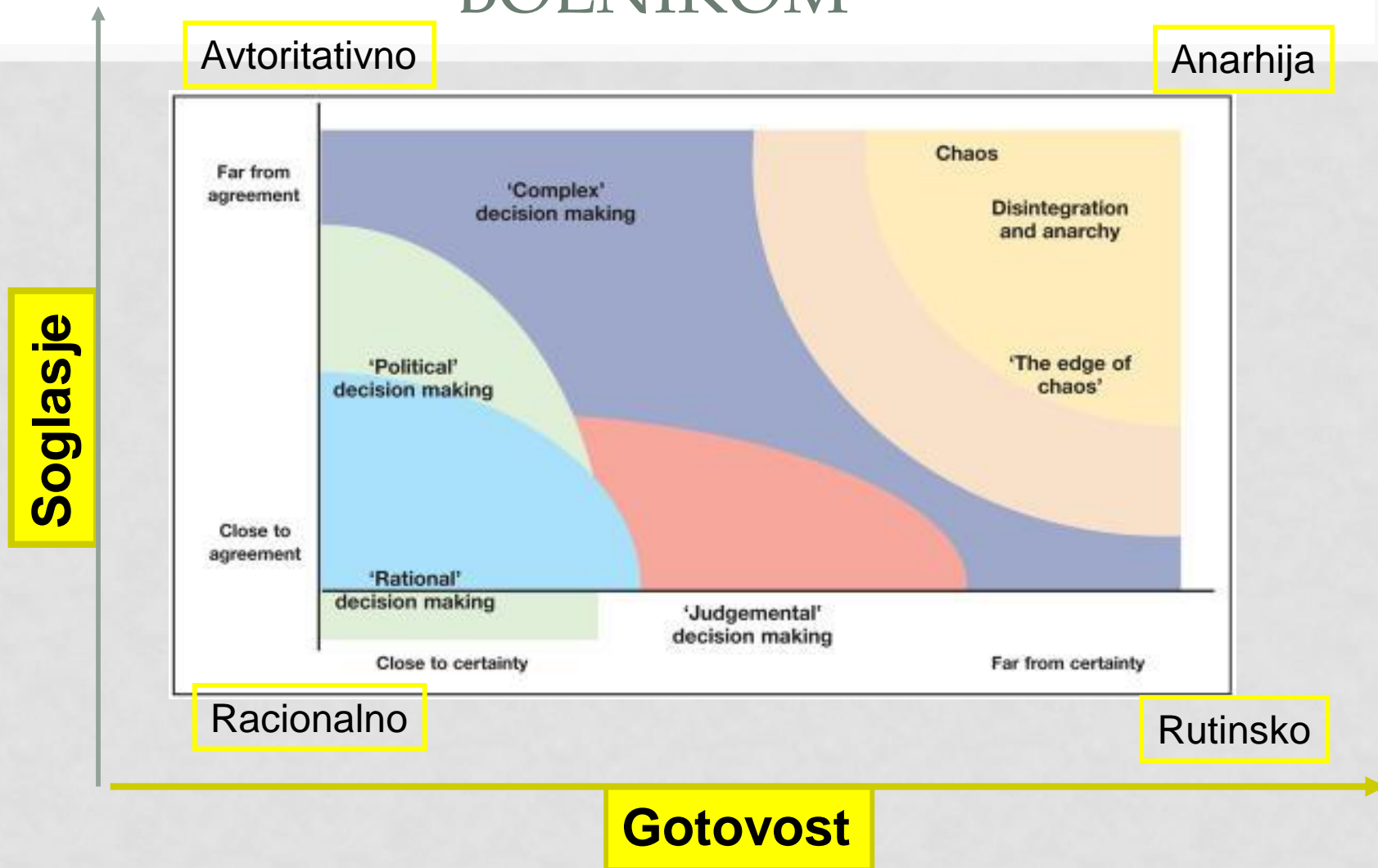
specialisti

genetika

Teorija kaosa

KOMPLEKSNOST POSVETA Z BOLNIKOM

KAJ JE DRUŽINSKA MEDICINA?

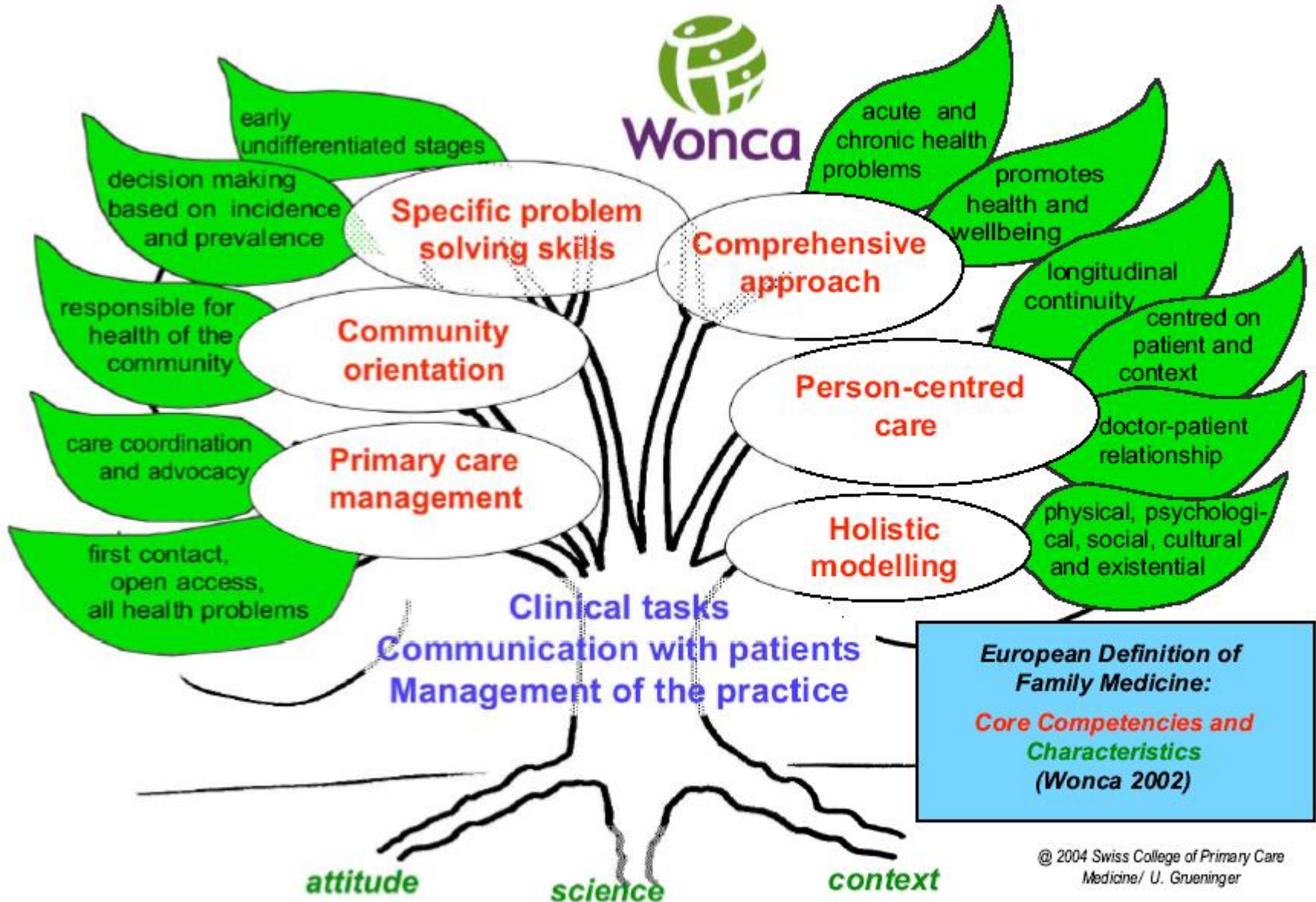
Splošna/družinska medicina je:

znanost s svojo posebno vsebino

- poučevanja,
- raziskovanja,
- dokazi,
- klinično dejavnostjo in

klinična disciplina, ki je usmerjena v osnovno
zdravstveno varstvo.

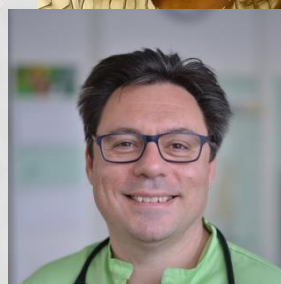
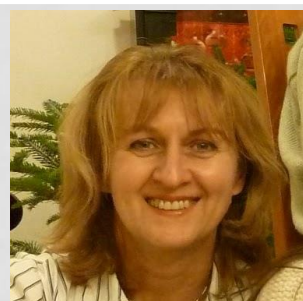
TOREJ...

- Stroka z zelo tehtno utemeljitvijo v znanosti
- Pomembna značilnost je velika širina problemov, s katerimi se ukvarja, saj se dotika področij, ki so medicini sorodna (npr. sociologija, psihologija, antropologija itd.).
- Terja široko izobraženega in razmišljujočega strokovnjaka.

TODA...

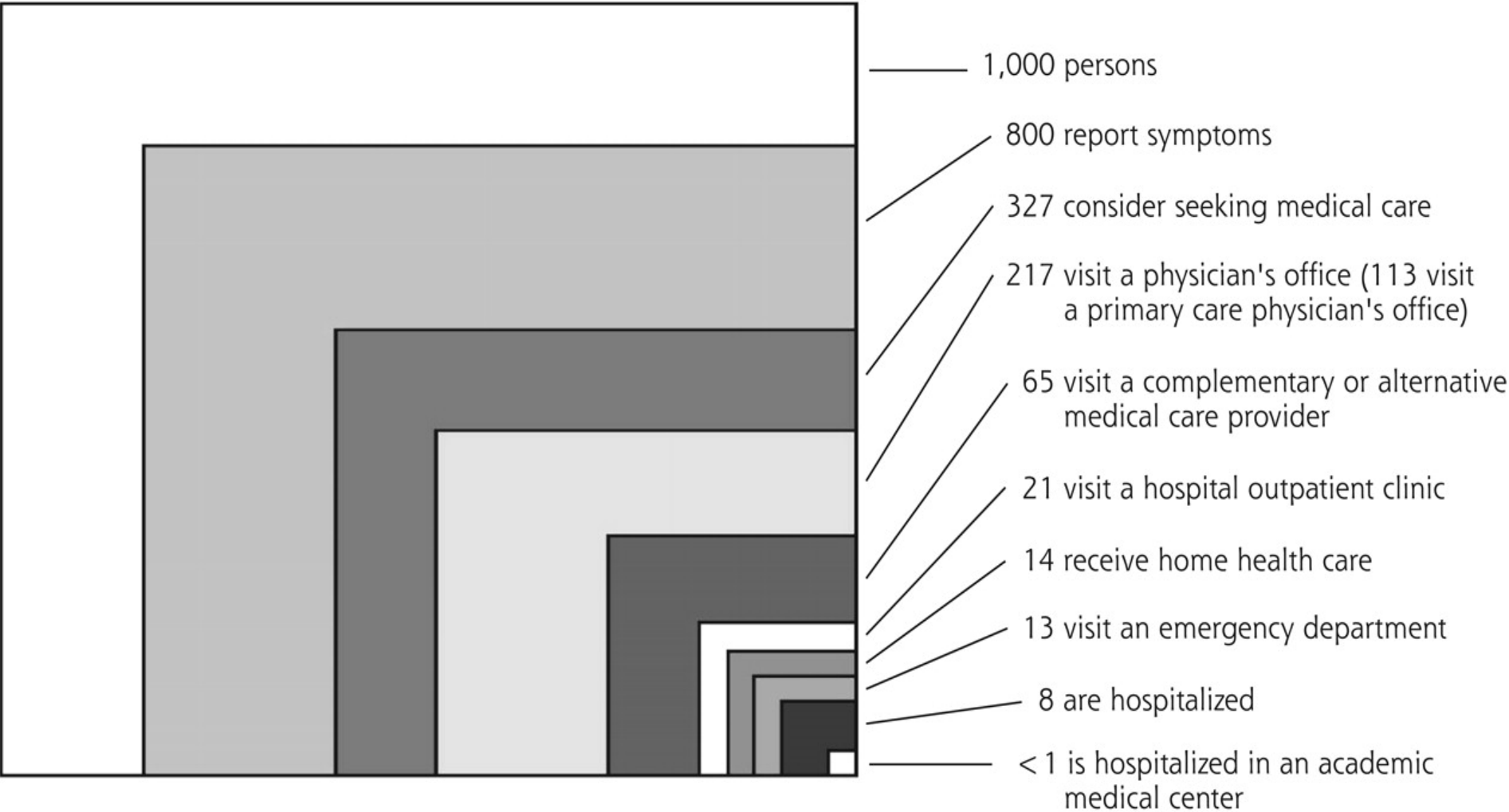
- Ali ima ta lepa teorija tudi kak praktičen učinek?
- Je družinska medicina pomembna stroka ali „homeopatija“ moderne medicine?

SMISEL NAŠEGA OBSTOJA

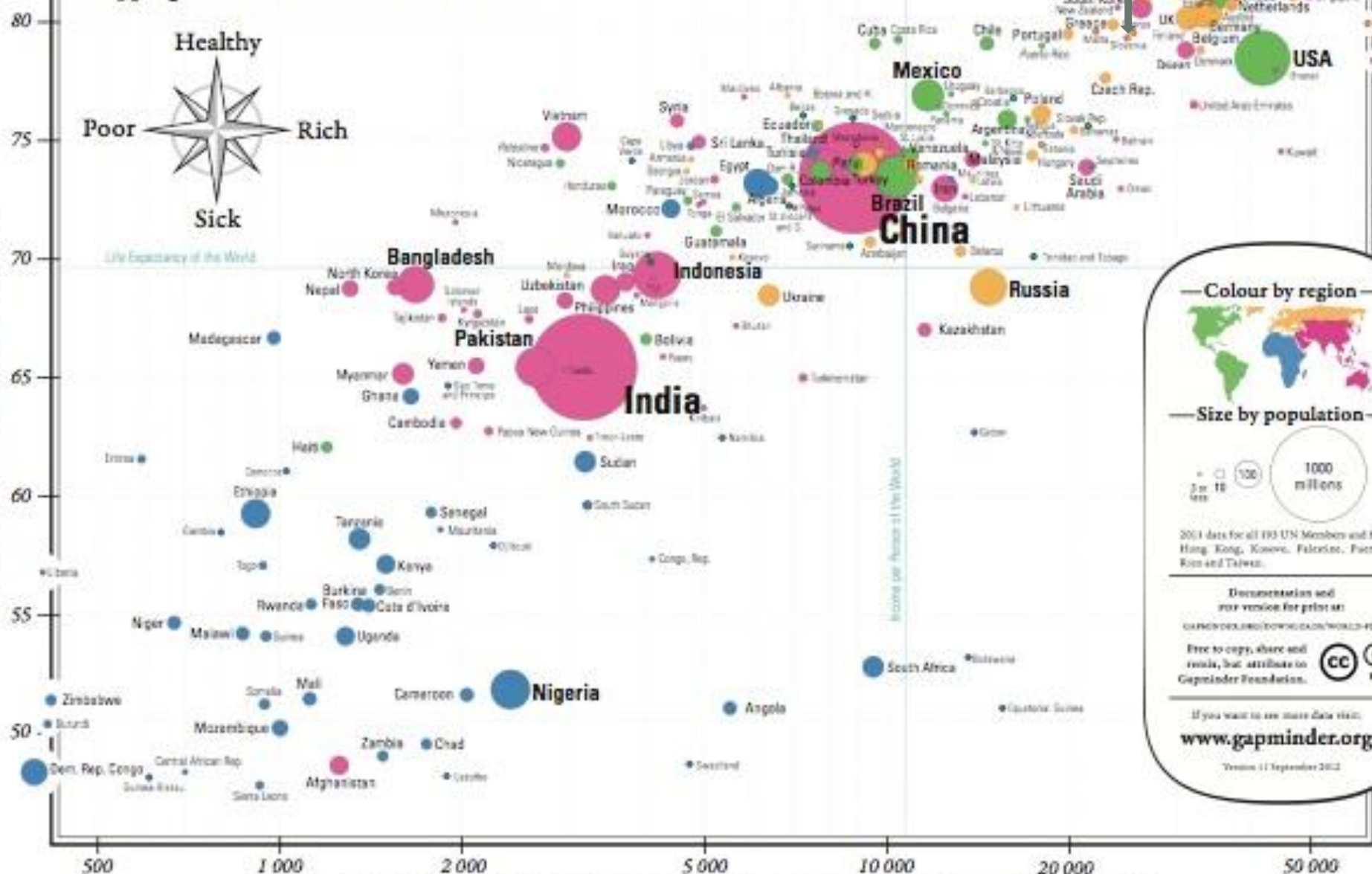
Green LA, Fryer GE Jr, Yawn BP, Lanier D, Dovey SM. The ecology of medical care revisited. *N Engl J Med.* 2001;344:2021–2025.

GAPMINDER WORLD 2012

Mapping the Wealth and Health of Nations

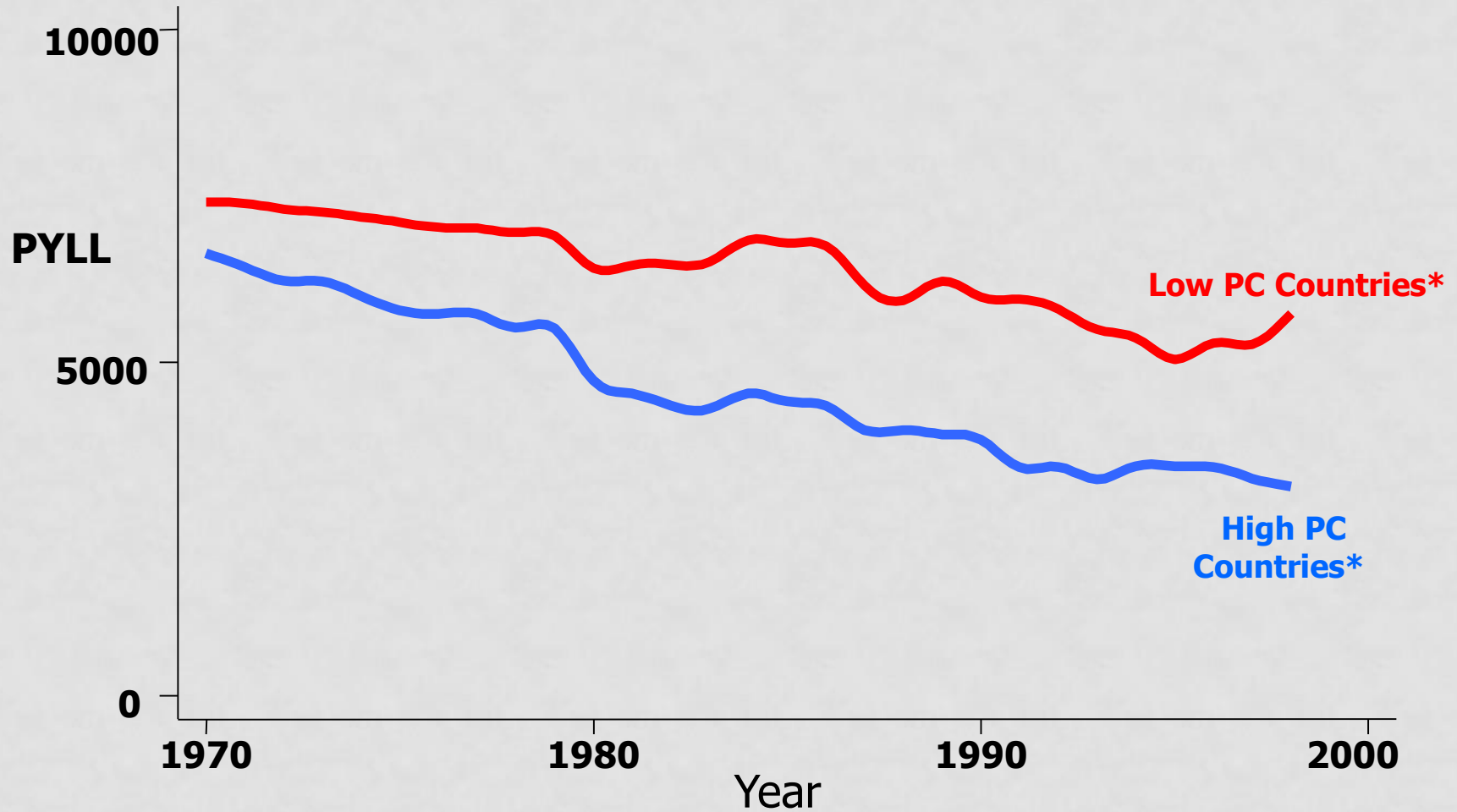
LIFE EXPECTANCY in years

INCOME PER PERSON in US Dollars (*GDP/capita, PPP\$ inflation adjusted, log scale*)

POVEZAVA MED USMERJENOSTJO V OZV IN ZGODNJO UMRLJIVOSTJO (18 OECD DRŽAV)

STRANSKI UČINKI SPECIALISTIČNE OSKRBE

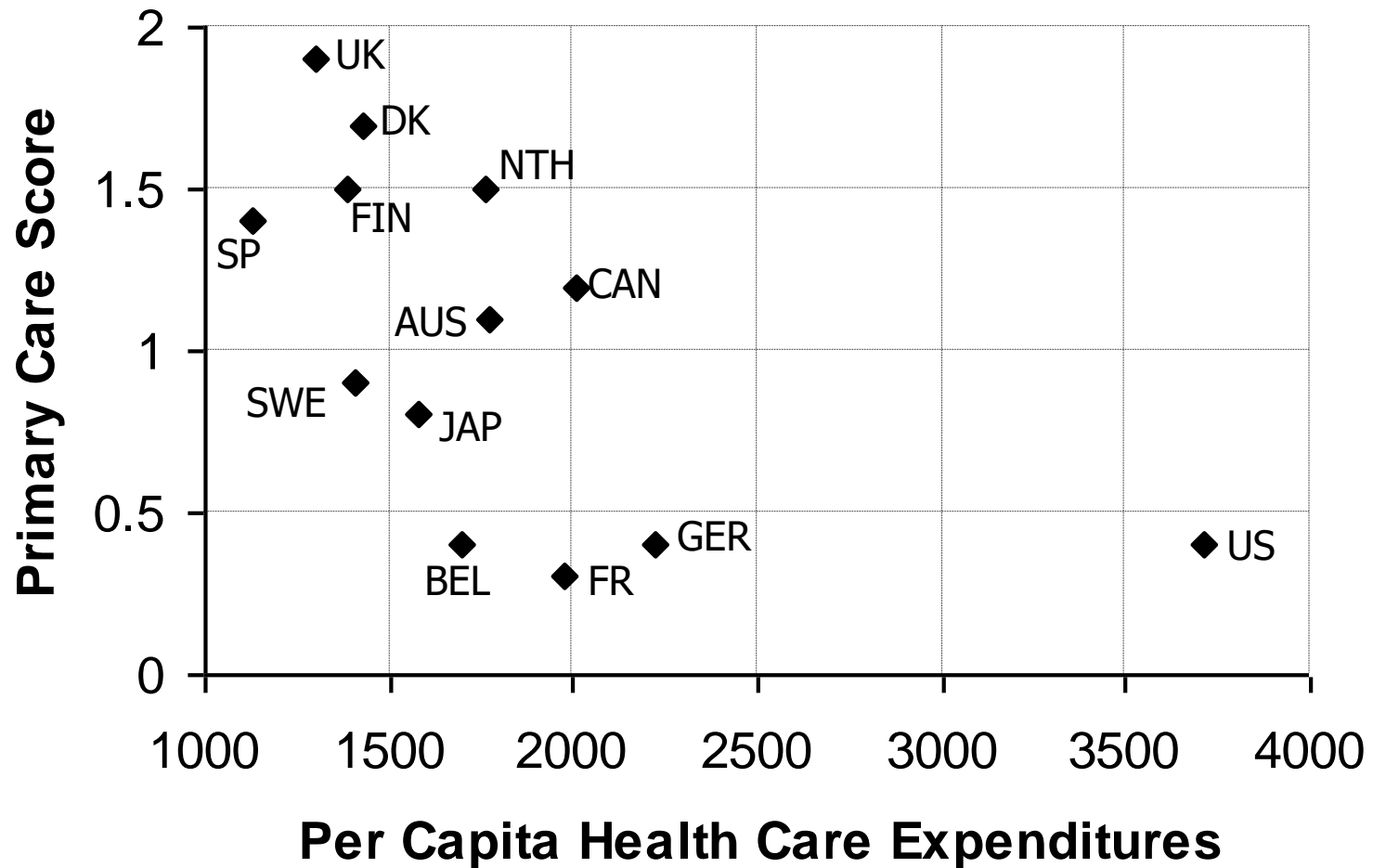
- **Nad določeno ravnijo specialistična oskrba ogroža zdravje ljudi**
- V 35 analizah, ki so se ukvarjale z razlikami v specialistični oskrbi in OZV, je bilo:
  - v 28 ugotovljeno, da povečevanje zdravnikov v OZV znižuje umrljivost (splošno, kardiovaskularne bolezni, rak, ICV);
  - v 25 analizah so ugotovili, da poviševanje specialistične oskrbe povišuje umrljivost.

SPECIFIČNA UMRLJIVOST

- Več zdravnikov v OZV izboljša zdravje (*rak, kardiovaskularne bolezni, CVI, umrljivost otrok, nizka porodna teža, pričakovano trajanje življenja, samoocena zdravja*)

Porast teh zdravnikov za 12% izboljša te učinke za 4% (1.3-10.8%, odvisno od dejavnika, ki ga proučujemo).

CENOVNA UČINKOVITOST

POMEN OSEBNEGA ZDRAVNIKA

- Odrasli v ZDA, ki imajo izbranega zdravnika, imajo
  - 33% nižje stroške zdravstvene oskrbe
  - 19% manj smrti

POVZETEK

- Države z dobrim osnovnim zdravstvom imajo:
  - Večjo enakost v zdravstvu
  - Večje zadovoljstvo bolnikov
  - Nižje stroške
  - Boljše učinke na zdravje

Starfield and Shi, Health Policy 2002; 60:201-18.

van Doorslaer et al, Health Econ 2004; 13:629-47.

Schoen et al, Health Aff 2005; W5: 509-25.

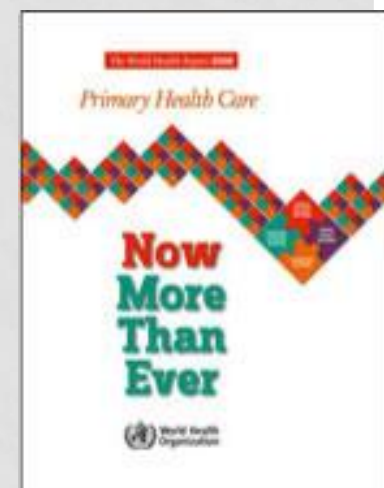

ALMA ATA, 1978

ALMATY, 2008

- Stanje je enako ali slabše
- Razlike med državami so se povečale
- Nekateri države so zavezile svoje zdravstvene sisteme
- Ponovno poudarjen pomen osnovne zdravstvene dejavnosti

TOREJ...

- Gre za stroko z izjemnim pomenom za zdravje ljudi (pravzaprav ena od medicinskih specialnosti, ki bistveno pripomore k podaljšanju življenjske dobe prebivalstva)

TODA...

- Če je ta stroka tako zahtevna in pomembna, kaj je treba vse znati, da jo obvladamo?
- Ali ne postavljamo pred osnovno zdravstvo nemogočih zahtev?
- Zdravniki nismo bogovi, ne znamo delati čudežev.
- Na kaj se lahko opremo?

KAKO DELATI ČUDEŽE

KAKO HODITI PO VODI

31

SKRIVNOST HOJE PO VODI

- Dobro je verovati, še bolje je vedeti, kje so kamni, na katere lahko stopite

SEDEM OPORNIH KAMNOV

1. Klinično znanje
2. Organizacija dela
3. Sporazumevanje
4. Posebne tehnike
5. Celovit pristop
6. Delo v skupnosti
7. Celostni – holistični pristop

KLINIČNO ZNANJE

- prvi stik
- vse težave in problemi
- ...

- Ni treba znati vseh podrobnosti
- Vse ni bolezni
- Vse pa je utemeljen razlog za prihod

ORGANIZACIJA DELA

- Uporaba časa
  - Uporaba virov
  - Koordinacija dela
  - Vodenje tima
  - ...
-
- Spoštujte sodelavce
  - Zaupajte sodelavcem
  - Prenesite njihove sposobnosti

SPORAZUMEVANJE - KOMUNIKACIJA

- **Odnos zdravnik – pacient**
- **Usmerjenost v pacienta**
- **Kontinuiteta**
- ...

- **„Zdržati v napetosti“**
  - Včasih je dovolj razumeti, sprejeti, tolažiti. Ni vedno treba spremeniti sveta.
  - Podpora bolniku včasih onemogoči bolnikovo sodelovanje.
- **Zaupanje**
  - Bolnikovo zaupanje v zdravnika kot strokovnjaka in osebnost
  - Zaupanje v sposobnosti bolnikov
- **Pacient odloča - avtonomija**

SPECIFIČNI UKREPI – SPECIFIČNE VEŠČINE

- Znaki bolezni v zgodnjih fazah – nespecifični znaki
- Odločanje na podlagi incidence in prevalence
- ...
- **Naša posebna orodja**
  - Hišni obisk
  - Vloga „vratarja“ - odločanje o napotitvi – sodelovanje s sekundarnim nivojem
  - Usklajevanje – koordinacija zdravstvene oskrbe pacienta
  - Negotovost

CELOVIT PRISTOP

- Promocija zdravja – preventiva – diagnostika – terapija – rehabilitacija – paliativa
- Stalna dostopnost
- Akutne in kronične težave
- Hkrati različne številne težave
- ...
- Toleriranje malih grehov?
- Kvartarna preventiva – medicinska Nemezis (Ivan Ilić)

DELO V SKUPNOSTI

- Odgovornost za zdravje v skupnosti
- Upoštevanje neenakosti in razlik v skupnosti
- Upoštevanje zakonodaje
- Razumevanje potreb
- Omejene možnosti
- ...
- Pravočasni „umik“
  - “če si del sistema, si del problema”

CELOSTNI – HOLISTIČNI PRISTOP

- Bio – psiho – socialni – kulturni pristop
- Na dokazih podprta medicina
- ...

- Individualne vrednote in stališča
- Empatija
- Sprejemanje

KAKO SE BOSTE TEGA NAUČILI

- **Učili se boste od zdravnikov in drugih sodelavcev**
- 20 delavnic - modulov (2 leti)
  - Vodje delavnic so izkušeni zdravniki
  - Usmerjenost v “kaj deluje”
  - Drugačen pristop od tistega, na kar ste morda navajeni
  - Manj „receptov“ za delo
  - Veliko kognitivnih pristopov, praktičnih vaj, izkustvenega učenja

DVE SPLOŠNI ZNAČILNOSTI TEGA PROGRAMA

- Generičnost = ni usmerjen v posamezno bolezen, ampak se usmerja v veščine, ki jih potrebujemo pri vsakem bolniku.
  - Ne bomo se učili vodenja posameznih bolezni.
    - Specifični dodatki pri posameznih problemih (npr. depresija ...)
- Holističnost = biomedicinsko in psihosocialno hkrati
  - Poskusiti uporabljati oba koncepta hkrati
  - Za to potrebujete posebne veščine
  - Pomembna je sinteza znanja

TOREJ...

- Širina dela →
  - potrebna široka izobrazba - ne samo znanje (to je še najlažje)
  - tudi specifične veščine
  - stališča

saj ljudje ne potrebujejo samo zdravnika-administratorja in zdravnika-tehnika, ampak široko razgledanega in razmišljujočega strokovnjaka

TODA..

- Kljub vsemu temu znanju me bo v življenju pestilo cel kup dvomov in dilem, npr.:
  - Kako natančen naj bom?
  - Koliko naj sodelujem z bolnikom?
  - Koliko naj dopustim bolnikom, da se vmešavajo v moje osebno življenje?
  - Ali smem prilagajati pravila in koliko?
  - Katere probleme zdraviti?
  - Kako strog naj bom?
  - Kako pomembno je, kaj si bolnik želi?
  - Ali lahko prodam svoj ugled in po kakšni ceni?
- Kako naj ob vseh teh naporih ohranim srečo in veselje do poklica?

KAKO DOSEČI SREČO

45

NAŠA EDINSTVENOST

- Mi smo nekaj posebnega
- Imamo poseben položaj v družbi

BORBA ZA PRAVICE

- Moramo se boriti za naše pravice.
- Če tega ne delamo, bomo izgubili ugled.

MI IN DRUGI

- Drugi (politiki, pravniki, računalničarji, ekonomisti, nogometarji, ...) zaslužijo več od nas.
- To ni pravično.

NAŠE POTREBE

- Naše potrebe (materialne in nematerialne) so drugačne od drugih ljudi.

UŽITEK

- Tudi mi imamo pravico uživati v življenju.
- Ni vse delo, imeti moramo čas zase.

POSTAVLJANJE MEJA

- Ljudje pogosto zahtevajo nemogoče in so razvajeni.
- Omejiti moramo dostop pacientov do nepotrebnih obiskov.

PREOBREMENJENOST

- Preobremenjeni smo
- Moramo delati manj

MOJ KOMENTAR

- Seveda, prav imate.
  - Mi smo nekaj posebnega
  - Moramo se boriti za svoje pravice
  - Moramo biti primerljivi z drugimi
  - Moramo imeti več vpliva
  - Potrebujemo čas zase
  - Bolniki so pogosto nemogoči
  - Delo je naporno
- Ampak, vse to vam ne bo prineslo sreče, če ...
- In ne pretiravajte...

OHOLOST

ZAVIST

POHOTA

LENOBA

BES

POŽREŠNOST

SKOPOST

STRANSKI UČINKI PRETIRAVANJA

MOJ POGLED

- Vsak poklic terja določene osebnostne značilnosti
- Kaj sem se naučil?

VZTRAJNOST

- Vztrajam na principih medicine:
  - Pomagati ljudem
  - Dajati jim upanje
  - Včasih jih pozdraviti
  - Vedno jih podpirati
- Zaradi tega je moja stroka temelj vsakega sistema zdravstvenega varstva.

LJUBEZEN

- Rad imam svoje bolnike.
- Rad se pogovarjam z njimi, tudi če se ne pogovarjam samo o boleznih.
- Odkrivam njihove edinstvene osebnosti.
- Oni mi vračajo z ljubeznijo in povabilom, da se jim pridružim v njihovem življenju.

ODKRIVANJE SKRIVNOSTI

- Rad sem detektiv, ki odkriva razloge nepojasnjenih stanj.
- Rad iščem smisel v množici informacij.
- To je vedno zanimivo.

VERA

- Verjamem v dobro.
- Rad se soočam z nerazumljivim.
- Pogosto zdravim izven biomedicinskega okvira.

- Rad pomagam ljudem, kadar je njihovo življenje zapleteno.
- Tu sem, da opazujem, da spoznam, da sem priča in da včasih pomagam.

PLES

- Ko vodim, želim pomagati bolnikom, da se sami soočijo z izzivi.
- Ko sledim, jim dopuščam, da sami izrazijo svojo moč.
- Nisem zelo eleganten in včasih se spotaknem, ampak to se mi dogaja vse redkeje.

IGRANJE

- Moj repertoar :
  - tolmač,
  - vodja,
  - diagnostik,
  - advokat,
  - zdravilec.
- Pri igranju teh vlog mi pomaga to, kar sem se naučil v specializaciji. To je okvir moje improvizacije - to je moj poklic družinskega zdravnika.

- Seveda je to moje osebno mnenje, ki nima znanstvene osnove
- Mogoče je tudi osebno mnenje ostarelega profesorja, ki je izgubil stik z realnostjo,

AMPAK ŠE VEDNO MISLIM, DA JE...

- Vztrajati kot Penelopa
- Ljubiti kot Romeo ali Julija
- Odkrivati kot Sherlock Holmes
- Verjeti kot mati Tereza
- Plesati kot Fred Astaire
- Igrati kot Lawrence Olivier

- ...najlepši poklic na svetu
- .....in eden najtežjih

ZAKLJUČEK: ODGOVORI NA 4 VPRAŠANJA

- Kdo smo ?
  - Kakšen je smisel našega obstoja ?
  - Kako delati čudeže ?
  - Kako doseči srečo ?
-
- **SMO PRAVI ZDRAVNIKI**
  - **NAŠA VLOGA JE IZJEMNO POMEMBNA**
  - **NAŠE DELO JE ZAHTEVNO IN TERJA CELEGA ČLOVEKA**
  - **... JE PA LAHKO TUDI VIR NAŠE SREČE.**

Srečno!